

A
s
t
o
r

A
s
t
o
r

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

A B C Ā Ē Č Ą Į Į

E L i F F G G J

D i E F G H J

D i E F G H J

D D i E F G H J

D D i E F G H J

D D i E F G H J

D D i E F G H J
with a - e - f

P P P
O O O

P P P
O O O

Índice

Índice

.

© 2017 by authors (David Albahari, Vladimir Tasić)

Teze Alaina Badioua se navode prema izdanju *Metafizika realne sreće*, u prijevodu Olje Petronić (Fakultet za medije i komunikacije, Beograd, 2015).

Zahvaljujemo Aleksandri Prole na susretljivosti.

Kulturtreger

ISBN 978-953-55518-1-2

Multimedijalni institut

ISBN 978-953-7372-32-3

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000957508.

Zagreb, ožujak 2017.

David Albahari

21 PRIČA O SREĆI

Varijacije na teze Alaina Badioua,
s pogовором Владимира Тасића

P. C. J.
P. C. J.

Sadržaj

- Trenutak sreće____12
Priča o dvojici prijatelja____15
Proleće u šumi____17
Za sreću je potrebno dvoje____19
Dnevnički zapis____20
Sreća i demokratija____22
Nešto novo____23
Pitanje slobode____24
Deo moje žene____26
Kretanje k sreći____30
Omeđeno odsustvom____32
Očajanje je uslov za sreću____33
Sreća u kafiću____34
Pismeni zadatak____38
Sreća je vernost____41
Ilija bi znao____42
Ispitno pitanje____46

Red je pitanje sreće____50

Sreća protiv konačnosti____51

U beskonačnom____53

Gospodjica B. i sreća____56

Hele

elle

TRENUTAK SREĆE¹

Naš pisac je pripadao onom retkom soju pisaca koji su bili duboko zaokupljeni pomišlju da su oni, od svih pisaca koji su se pojavili na dogovorenom mestu, još ponajviše pripadali onom retkom soju pisaca koji su bili duboko zaokupljeni pomišlju da se njihovo pravo mesto nalazi negde drugde. Da je sada, na primer, bio u autobusu gradskog saobraćaja, odmah bi dao znak vozaču da stane na sledećoj stanici. Čovek je, jednostavno govoreći, nepredvidivo stvorenje i stoga je svaki njegov sledeći pokret bio, ako tako može da se kaže, grandiozan i zahtevao obraćanje pažnje na najsitniji detalj. A zapravo je sve moglo znatno jednostavnije da se kaže.

Naime, pre nekih petnaestak godina, kanadski filozof Mark Kingwell objavio je knjigu *U potrazi za srećom – od Platona do Prozaka*. Našem piscu se knjiga nije dopala još pre nego što ju je pročitao (a kada je, napokon, uspeo da natera sebe da je pročita, dopala mu se još manje nego što je to zamislio). Bilo je leto, noć, žarki avgust, i on je čitao knjigu na terasi, odeven u gaće i majicu bez rukava. Gorela je samo jedna mala sijalica, prigušenog sjaja, ali sasvim dovoljnog da privuče horde komaraca, koje su doletale sa obala obližnjeg Dunava i u doslovnom smislu reči pretva-

rale telo našeg pisca u ukusan večernji obed. Mogao je da ugasi svetlost i uđe u stan, ali budući da nije imao mreže protiv insekata, svi prozori su bili zatvoreni i u njegovim sobama vladala je nesnosna vrućina. Nesnosna vrućina, međutim, manje mu je smetala od zvuka komaraca koji bi prodrli u stan i obrušavali se na njega ukoliko bi otvorio neki prozor u pokušaju da napravi promaju.

Sve je to, naravno, moglo lako da se reši jednim telefonskim pozivom majstoru koji bi došao, premerio prozore i za dan-dva montirao odgovarajuće mrežice, ali naš pisac je bio jedna od onih osoba koje čekaju do poslednjeg časa da nešto urade, a do tada bi se nužnost tog postupka često okončala sama od sebe i on opet ne bi ništa uradio. Na primer, žarki avgust bi prešao u prohладan i tmuran septembar, što je dovodilo do smanjenja invazije komaraca i odlagalo potrebu za postavljanjem mrežica. A onaj nesrećni komarac koji bi tada ipak našao put do našeg pisca završavao je kao veća ili manja krvava mrlja na zidu njegove sobe.

Da li je naš pisac tada bio srećan? Odnosno, da li je uopšte pomicao na sreću dok je još jednom komarcu – evo još jednom, pa još jednom – okončavao život bez mnogo buke i besa. Mora biti da je krv, zamalo da kaže nedužnih komaraca (a oni ni u kom slučaju nisu mogli da budu nedužni) – da je, dakle, ta krv bila svojevrstan okidač koji

je u njegovoј svesti izjednačavala krv sa srećom. Nedužnu krv, naravno! Ta pomisao ga je malo smirila, ali mir nije dugo trajao. U stvari, moglo bi se reći da mu je lakše bilo da zamišlja krv natopljenu krivicom i grehom koji ga pretvaraju u živog stvora, gotovo bogolikog, ali nešto u toj pomisli upozoravalo ga je da se nalazi na pogrešnom putu, na uskoj stazi koja ne vodi samo do severa već i dalje.

Naš pisac je zatvorio oči i kažiprstima protrljao slepoočnice. Ta uska staza podsetila ga je na davne šetnje onim delom Zemuna koji se prostirao na lesnoj zaravni iznad Dunava, na šetnje koje su se obično završavale na malom platou oko zemunske kule. Odatle se pružao besprekoran pogled na arhitektonsku neujednačenost Zemuna i ostalih delova Beograda. Polako, polako, spuštao se sumrak. Naš pisac bi zakopčavao jaknu i stavljao kapu na glavu. Bila je to obična kapa, plave boje i crvenog širita. Naš pisac bi počeo da se, nekim od brojnih stepeništa, spušta u grad i dok su, posvuda oko njega, lajali psi, on je odjednom znao da će konačno uspeti da napiše onaj tekst o trenutku sreće jer on je upravo, u tom trenutku, bio beskrajno srećan.

PRIČA O DVOJICI PRIJATELJA²

Čim si mi rekao, sećaš li se, da si počeo da se zabavljaš sa devojkom koja studira filozofiju, znao sam da to neće da izade na dobro. Ne kaže se za džabe u narodu: „Ma, pusti ga, filozofira“ – za onoga ko priča koješta i pokušava da dobije na vremenu i tako samo zaludno traći reči. S druge strane, ima onih koji veruju da reči nekome: „Ne filozifiraj!“ predstavlja samo lepši i blaži način da toj osobi ne kažeš: „Ne seri!“ Naravno, nisam ja od takvih koji tako misle, daleko bilo, ali možda upravo zato bolje čujem reči drugih ljudi, kako onih koji te poznaju tako i onih koji su samo čuli za tebe. Iako među njima ima razlika u mišljenjima, svi se oni slažu u jednom stavu: muškim filozofima treba se sklanjati s puta i izbegavati svaki mogući kontakt s njima, dok od ženskih filozofa treba bežati kao od besnih lisica ili od krpelja koji prenose onu strašnu groznicu od koje leka nema... I šta sad ja da radim kada me neko pita za tebe? Mogu, naravno, da ih lažem i da govorim da ne znam i da te ne viđam, ali mala laž je samo uvod u velike laži, i pre ili kasnije uvideće oni da sam zloupotrebio njihovo prijateljstvo i poverenje, jer se ti sve vreme bestidno pokazuješ s njom u javnosti. I ne samo to, počeo si da šalješ preko društvenih mreža „filozofske misli“ koje

su na tebe u poslednje vreme „strahovito delovale“, iako kod običnih čitalaca izazivaju tek poneki osmeh. Evo, na primer, jedne misli izvesnog Spinoze – uzgred, ko ti je taj, neki španski fudbaler? – koji kaže: „Blaženstvo nije nagrada vrlini, nego je sama vrlina.“ To lepo zvuči, priznajem, pogotovo ako je to izgovorio jedan fudbaler, ali ti si ubrzo posle tog poslao objašnjenje u kojem piše: „Treba imati u vidu – kao što mi je malopre rekla moja devojka – da sve postaje jasnije ukoliko umesto reči ‘blaženstvo’ upotrebimo reč ‘sreća’.“ I eto, taman kada sam pomislio da sam nešto napokon razumeo, ti me teraš da o svemu počнем da mislim iz početka: dakle, ko oseća sreću, a ko blaženstvo kada fudbaler tima za koji navijam postigne pobednički gol?

PROLEĆE U ŠUMI³

U proleće – mora da je to bilo u proleće jer svi kadrovi u tom filmu bili su ispunjeni rascvetalim biljkama, šibljem i drvećem – u proleće, dakle, mladi filozof je, kao medved nakon zimskog sna, počeo da šeta šumom. Čupkajući bobice i mirišući cvetove, pokušavao je da definiše ono na čemu je radio tokom zime, zatvoren u svojoj kolibi, daleko od celog sveta. Jedino je za to vreme viđao nisku staricu iz sela na rubu šume koja je dolazila dva puta nedeljno da mu nešto skuva, opere veš i dovede kolibu u red.

Nije to bio neki veliki nered budući da je koliba bila mala, njegova odeća složena u orman, zajedno s cipelama i patikama, a njegove knjige poređane na policama u njegovoj radnoj sobi. Starica je, međutim, uvek nalazila nešto da uradi, recimo da sastruže blato sa filozovih gojzerica, i onda je to radila s tolikom posvećenošću kao da od njihovog sjaja zavisi svetlost samog svemira.

O, šta bi sve filozof dao, pomiclao je filozof, kada bi mogao u sebi da razvije istu takvu posvećenost dok razmišlja o tome šta doista znači „promeniti svet“, što je zahtev koji se i danas postavlja pred osobu koja sebe predstavlja kao filozofa, s tim što u odgovoru na to pitanje treba, takođe,

objasniti zašto taj čin menjanja sveta mora biti povezan sa stvarnom srećom.

Filozof je već znao taj odgovor koji je, najsažetije rečeno, glasio: zato što je sreća preduslov za dobrotu sveta.

Međutim, da bi stigao do tog odgovora morao bi prvo da razvije novu dijalektiku između konačnog i beskonačnog, a dok to ne uradi, moraće i dalje da ostane u svojoj kolibi i čak, ponekad, nema mu druge, da sam izglaanca svoje gojzerice.

ZA SREĆU JE POTREBNO DVOJE⁴

Glave oslonjene na njeno rame, on pijano izgovara neke rečenice o glavnim filozofskim strujama u današnjem svetu, a potom, uz štucanje i podrigivanje, skreće joj pažnju na razne prepreke koje stoje na putu sticanju istinske sreće. Od navedenih prepreka ona pamti samo „vladavinu robe“, dok joj ostale izmiču zbog njenog stalnog nastojanja da ne udahne njegov gadan, kiselkasti dah. Kada se on na kraju smiri i utone u san, ona ga poljubi u oznojano čelo, šapne mu na uvo: „Za sreću je potrebno dvoje“, i ode da legne na trosed u dnevnoj sobi.

DNEVNIČKI ZAPIS⁵

Jutros sam se probudio zle volje. Naime, ceo prethodni dan propao mi je u pokušajima da napišem priču na temu sreće. Iako sam se celog dana rvao s tom temom, nisam odmakao dalje od naslova. Nisam mogao da se odlučim da li da naslov bude „Sreća u nesreći“ ili „Nesreća u sreći“. A činilo mi se da neću moći ništa da napišem dok se ne odlučim šta je od ta dva pravi naslov za moju priču. Zbog svega toga dan mi je protekao loše, bezvoljno sam jeo, još bezvoljnije pio nezaslađen zeleni čaj i uzaludno pokušavao da se setim nekoga ko bi mogao u takvoj prilici da mi pomogne. Nisam se setio nikoga što me je činilo još razdraženijim i vrlo brzo me, takoreći odmah posle odlaska sunca, oteralo u krevet na počinak. U krevetu mi je bilo još gore. Vrteo sam se kao čigra, ne uspevajući da smislim ništa ni o sreći ni o nesreći. Kojim god putem da mi je krenula misao, ubrzano se završavala kao da su sve rečenice osuđene na postojanje bez kraja, postojanje koje su uređivale tri tačke. Jedva sam zaspao, iscrpljen i od sreće i od nesreće tako da mi je upravo protekli dan uzalud propao.

(Na svu sreću, moram da dodam, jutros sam imao redovnu stolicu što mi je dan ipak učinilo dovoljno srećnim.)

EF P P
coffee

EF P P
coffee

SREĆA I DEMOKRATIJA⁶

Negde krajem šezdesetih godina prošlog veka, dok je naša općinjenost revolucionarnim promenama i dalje bila snažna, moja tadašnja devojka odlučila je da se bavi dizajnjiranjem odeće. Uzimala je obične, jednobojne majice i na njima ispisivala razne poruke. Na jednoj je, na primer, napisala: „Demokratija je druga reč za sreću.“ Ili, na drugoj: „Bez sreće nema demokratije.“ Pa na trećoj: „Sreća je uvod u svetlost.“ Napravila je nekoliko desetina raznih nacrta, a onda joj je sve to dojadilo, ubacila je preostale majice u veliku kartonsku kutiju, zlepila je i zaboravila na njih. Nedavno ih se setila, raspakovala ih i ubacila nove reči. Tako je, na primer, dobila: „Demokratija je druga reč za nesreću“, pa: „Sreća je mrak“ i na kraju: „Nesrećna sam.“ Za divno čudo, majice se nikada nisu tako dobro prodavale.

NEŠTO NOVO⁷

„Postmodernizam“, kaže filozof, „jeste samo drugi naziv za dekonstrukciju. Drugim rečima, kada se okonča proces dekonstrukcije svih ideja moderne, i velikih i malih, postmodernizam će dekonstruisati i sebe. Pre toga, u procesu dekonstrukcije, postmodernizam će aktivirati tzv. mешовите ili нечiste prakse u kojima se filozofsko mišljenje uvodi u igru koja ga povezuje sa umetnošću. Podsećam vas da je revolucionarna želja zapravo želja da se izmisli nešto novo, neke nove forme života, što znači da stvarna sreća nije ništa drugo do uživanje u tim formama. Sve što hoću da kažem jeste da je svaki postmodernista u stvari srećan čovek.“

PITANJE SLOBODE⁸

„Moraš mi pomoći“, kaže mladić, „jer nisam siguran da sam te dobro razumeo. Ti, naime, smatraš da te ja spustavam time što se mešam u tvoje slobodno vreme, je li tako?“

„Tako je“, odgovara devojka. „Kada hoću da idem u bioskop, mešaš se u moj izbor filma koji će gledati. Kada idem na koncert, zakeraći mi što i dalje slušam grupe koje sviraju hard rok. U biblioteku sam prestala da odlazim zato što sam morala da uzimam knjige koje si ti smatrao značajnim za moj dalji intelektualni razvoj. Eto, iz toga se lako može uvideti da su mi uskraćena osnovna prava na sreću.“

„Koješta“, kaže mladić, „ja sam samo pokušavao da te usmerim, da ti pomognem da ne trošиш vreme i da ti omogućim da ne ponavljaš greške koje sam ja već nekad napravio.“

„Drugim rečima“, uzvraća devojka, „ti si zapravo nastojao da stekneš vlast nad time kako koristim svoje slobodno vreme, što znači da si na taj način upravo htio da me lišiš te slobode i pretvoriš me u svog potpunog podanika, da me eksploatišeš do krajnjih granica, da mi oduzmeš svako osećanje sreće.“

„Eh, da neko ovo čuje“, uzdahne mladić, „još bi mogao da pomisli da sam ja nekakav kapitalista, pljačkaš slobodnog vremena ili totalitarista koji želi potpuno da vlada svojim podanicima, a ja sam, naprotiv, jedino htio da ti olakšam put do sreće.“

„Prestani to da činiš“, kaže devojka, „i tako ćeš mi najviše pomoći. Svako mora sam da traži svoju sreću.“

Mladić čuti, ne odgovara. Onda ustaje, oblači kišni mantil i odlazi iz stana.

Napolju pada sitna, dosadna kiša.

DEO MOJE ŽENE⁹

„Naravno“, kaže moja žena, „ako je subjekt deljiv, onda se i sreća ostvaruje samo u delovima, ne u celini. Tako bar ja to razumem, mada nisam sigurna da sam u pravu. Naime, ako jesam, onda ispada da u nekoj situaciji mogu da osetim sreću u, na primer, rukama i nogama, dok mi, na primer, stomak i leđa pokazuju potpunu nezainteresovanost za to osećanje. Drugim rečima, to potvrđuje da mogu nekoga da volim samo jednim delom svoga subjekta; ostatak, ostali delovi, žive nekim svojim životom i nimalo ne mare za onaj zaljubljeni deo koji zavija kao mačka koja se pari. Naravno, time sam izbegla da navedem definiciju subjekta koju, uostalom, ni sama ne razumem najbolje. Ono što me zbuњuje kada je reč o toj definiciji jeste što ideju o singularnosti treba dovesti u neku vrstu logičnog odnosa s događajem i istinom te tako obavezno ponuditi mišljenju i svetu novu figuru subjekta. Ja to iz nekog razloga povezujem u svojoj glavi kao izvođenje obaveznih vežbi u umetničkom klizanju na ledu. Znam, neko će reći da za taj brodić, bolje rečeno neugledan čamac, nema mesta u priповести kao što je moja. Pogledajte

kako se od trenja jednog džaka punog usitnjenog hmelja po podu nagomilalo trunje, kako se posle svakog koraka podiže prašnjavi oblačić a opet sve izgleda kao da se ništa uopšte nije promenilo. Samo jednim delom uzimam sve to u sebe, celina čeka neku drugu priliku. Eto to je cela priča, to je početak i to je kraj.“

D d D d D d

D D D D D d

D D D D D d

D D D D D d

D D D D D d

D D D D D d

KRETANJE K SREĆI¹⁰

Sreća je u hodanju, pomisli Filip kada stупи na pešačku stazu koja vodi pored Dunava. To ga nekako, na neki teško opisiv način, čini doista srećnim te on podiže glavu, ispravlja kičmu i postojano zagledan ispred sebe nastavlja da korača skoro paradnim koracima. Ne sme ipak u potpunosti da se prepusti toj strasti jer onda postoji mogućnost da se sudari sa nekim biciklistom, što može da dovede do ozbiljnih povreda. Ali ne, misli Filip, ne može to meni da se desi, ja sam obavijen magičnim zaštitnim odelom i nijedan udarac ne bi bio dovoljno snažan da me pomeri s puta kojim se bolje ide. U daljini, takođe na stazi, on nazre nekakvu gužvu, ljude koji su mlatarali rukama i nešto vikali. Filip je prvo pomislio na pijance, onda na navijače *Crvene zvezde* i na kraju, kada im se već sasvim približio, na stanare nekog popravnog doma koji su dovedeni na šetnju duž keja i koji su se otigli kontroli. U sve većoj gužvi primoran je da uspori svoj korak i da se trudi da ni na koga ne obraća previše pažnje. Ako nekoga pogleda, on to dobro zna, biće to protumačeno kao otvorena provokacija. A onda će uslediti besomučno

iživljavanje na njegovom krhkому telu. Dok то помиšља, неко га је већ саплео и он се нашао на асфалту бициклистичке стазе, окренут на леда као онaj велики кукас из Крафкine приče. Наставак ове, njегове приче, испунjen je, уверен je Filip, потпуно nepotrebnim nasiljem, ali njega нико ништа не пита и он остaje да лежи dok ta gomila probisveta odmiče dalje uz ratne pokliče i psovke. Da, misli Filip, u pravu je bio onaj filozof koji je rekao: „Hodanje, под imperativом истинске идеје, управља нас к срећи“.

OMEĐENO ODSUSTVOM¹¹

Dok se otac i majka prepiru u kuhinji, devojčica samo glumi ravnodušnost. Pogled joj je uperen u knjigu raširenu ispred nje na stolu, ali svako bi lako mogao da utvrdi da joj se oči ne pomeraju i da joj je samo jedna misao na umu: da upamti što više, odnosno, što bolje reči koje dopiru iz kuhinje jer će se jednom ona zateći u istoj situaciji i dobro je da zna od kojih reči ne treba mnogo da očekuje i kako što pre da utekne u bezbedan prostor omeđen njihovim odsustvom, rečju, tišinom.

OČAJANJE JE USLOV ZA SREĆU¹²

Marko ipak nije mogao da razume zašto je za sreću potrebno očajanje. Zašto se do dobrih stvari u životu može stići samo nakon mnogih dana provedenih na zaobilaznim putevima i stranputicama? To pitanje ga je posebno proganjalo kada bi se našao na kakvoj kozjoj stazici iznad ledenog glečerskog jezera. Tada je lako mogao da zamisli sebe kako u idealno izvedenoj lasti prodire kroz srebrnasto-plavu površinu jezera, premda je u stvarnosti znao da bi ljudstvo u njega kao ciglu u baru zaostalu posle kratkotrajne letnje oluje. Ali dok se propinjao na prste na rubu klimave odskočne daske, mislio je samo na trenutak kada će ga zamah odbaciti visoko u nebo, tamo gde još nikada nije bio i gde će samo njemu biti prepusteno da odluči da li je stvarna sreća doista stvarna, stvorena pre svega za veseljake poput njega i lišena bilo kakvog uslova, pogotovo očajanja, ponajviše očajanja, najpre očajanja, bilo kakvog očajanja, svakolikog očajanja, očajanja ikad, očajanja nikad. Kraj.

SREĆA U KAFIĆU¹³

„Ne slažem se s tim i tačka!“, kaže devojka stiskajući usne i nervozno pokušavajući da zapali cigaretu. Iznad gornje usne vidi se bledi rub zaostale pivske pene. Kao i svakog utorka dolazili su posle završenih predavanja na piće u obližnji kafić.

Mladić joj je pritekao u pomoć i uzeo upaljač iz njenih drhtavih prstiju.

Devojka je zahvalno, punim plućima, udahnula duvanski dim. „Ne znam“, rekla je, „kako možeš da budeš tako miran posle svih onih gluposti koje smo čuli na predavanju.“

Mladić je pripalio svoju cigaretu, mahnuo rukom da bi raščistio dim i rekao: „A ja, vidiš, ne razumem zašto te uopšte tako nešto nervira. Taj glupak od početka godine govori razne budalaštine i najbolje je ne obraćati pažnju na to.“

„U redu“, odgovorila je devojka, „i ja tako gledam na to. Međutim, ne mogu da se suzdržim kada čujem takve budalaštine. Kako može da kaže da ljubav prema nacizmu proizvodi u čoveku istu meru sreće kao ljubav prema mirovnim prohtevima?“

„I ti se zbog toga sekiraš?“

Devojka klimnu glavom i zatvori oči. Ispod spuštenih kapaka pojavile su se prve suze.

„Tebe to sekira, a mene, vidiš, muči nešto sasvim drugo.“

Devojka je nadlanicom obrisala oči i zagledala se u mladića.

„Da ti kažem?“, upitao je mladić.

Devojka klimnu glavom i ponovo zatvori oči. Vrhom jezika oblizala je usne, ali nije uspela da dosegne trag pivske pene.

„Vidiš“, rekao je mladić, „mislim da je znatno opasnije to što mu je naš profesor ostavio tu mogućnost. Naime, kada je govorio o osećanju sreće on je rekao da ono može da potiče iz najraznovrsnijih oblika osećanja: radovanja, političkog ushita, ljubavnog zanosa, stvaralačkog blaženstva – dakle, sve to može da bude, da tako kažem, zamajac koji pokreće sreću. Pritom, on nije, moram da te upozorim, isključio bilo šta sa tog velikog spiska. Drugim rečima, ostavio je mogućnost da i ushićenje postupcima radikalne desnice stvara u nekome osećanje sreće. A onda, kada je taj glupan poluglasno upitao da li nacista može da bude srećan, naš dragi profesor je samo nemoćno raširio ruke.“

„A šta je trebalo da uradi?“, upitala je devojka. Ponovo je protrljala oči, ali mladić nije više bio siguran šta je uzrok njenih suza.

„Šta je trebalo da uradi?“, ponovio je mladić. „Trebalo je da mu priđe, išamara ga i izbacи sa predavanja.“ Zaćutao je i zagledao se u devojku. Onda se nagnuo prema njoj.
„Ali znaš li šta bi se onda desilo?“

Devojka čutke odmahnu glavom.

„Svi bi rekli“, kazao je mladić, „da je upravo profesor opa-ki desničar koji se zalaže za zabranu slobode govora. Za sve na fakultetu on bi bio gori nacista od tog usranog naciste.“

„Stvarno?“, upita devojka.

„Stvarno“, reče mladić.

„Pa to je strašno“, reče devojka.

„Ali znaš šta“, nastavio je mladić, „ne mogu da ti obja-snim koliko bi tada profesor, a i ja s njim, bili srećni.“

ура
ура
ура
ура
ура

PISMENI ZADATAK¹⁴

Učiteljica je zvučala uznemireno: kao da joj je neko pronašao bolno mesto na butini i nije prestajao da ga pritisca. Očni kapci su joj bili crveni i otećeni, što je moglo da znači samo jednu stvar: da je već počinjala da plače i da je tada, najverovatnije u nekoliko navrata, brisala oči papirnom maramicom, rukavom od bluze ili, najjjednostavnije i najspremnije, golom nadlanicom.

Muškarac i žena koji su sedeli naspram nje učtivo se na-kašljaše i razmeniše hitre poglede. Majčin pogled je sa-svim sigurno kazivao: „Koja je ovo lujka!“ S druge strane, očev pogled je pozivao na red i hladnokrvnost iako je osećao silovitu potrebu da isprazni bešiku. Odgurnuo je stolicu, ustao i rekao da mora da ode u klozet.

Majčin pogled sada je bio uperen u sina. Pomislila je: „Pa da, i on je lujka. Kakav otac, takav sin!“

Učiteljica bučno izduva nos i reče da je najbolje da sačekaju učenikovog oca kako ne bi došla u situaciju da iste stvari govori dva-tri, pa i više puta.

Majka se složila, mada je istovremeno pomislila: „Da samo znaš koja lujka je on, ne bi ga čekala ni deset sekundi.“ Pitala se takođe šta kog đavola on radi toliko dugo u klozetu. Koliko vremena je potrebno muškarcu da otkopča pantalone, izvadi piška iz gaća i isprazni bešiku?

U tom trenutku otac se pojavi na vratima. Seo je pored žene i tiho je upitao da li je nešto propustio.

Propustio je ceo život, htela je da mu kaže ali se ipak suzdržala. Gledala je kako učiteljica uzima jednu svesku sa hrpe svezaka na stolu.

Učiteljica je otvorila svesku, dugo piljila u nju i onda im rekla da ne mora da ih zabrine ono što će im reći. Mnogo dece se sasvim prirodno služi lažima i preterivanjima, rekla je ona, i najčešće ne misli doista ono što su rekli. Ali ponekad kažu nešto što bi ipak trebalo da nas zabrine, nešto što zahteva drugu vrstu pristupa i odgovora, nešto što može da nas podstakne na preispitivanje.

Majka pomisli: „Prestani da sereš!“ A onda uz osmeh na licu upita šta je ovog puta zgrešio njihov nestaska.

Učiteljica podiže dečakovu svesku visoko kao da ističe belu zastavu predaje. „Tema poslednjeg pismenog zadatka glasila je ‘Šta je sreća?’, a njegov rad počinje rečenicom ‘Sreća je kada moji roditelji nisu kod kuće.’ Posle će još

napisati da je sreća onda kada spava sa psom u njegovoj štenari.“

Na trenutak je zavladala tišina.

„I?“, oglasi se majka.

Učiteljica se očigledno zbunila, ali je ipak uspela da pita:
„Zar vas to ne uznenimirava?“

Otac je zaustio nešto da kaže, međutim nije uspeo da dođe do reči. Majka je bila brža: „Dečak ima bujnu maštu, to je sve.“

Učiteljica se zagleda u crtež ispod teksta pismenog zadatka: sa dva ukrštena noža kapale su kapi crne krvi. Htela je još nešto da kaže, ali na pamet joj nije pala nijedna prikladna reč.

SREĆA JE VERNOST¹⁵

Stvarna sreća je vernošć, ponavljam po ko zna koji put, ali ona uopšte ne reaguje na te reči. Od silnog ponavljanja bole me usta i najradije bih seo ispod nekog drveta sa velikom krošnjom. Dobro bi bilo da to bude trešnja. Zobao bih krupno i sočno voće sve dok me ne bi pozvala mekim glasom na večeru. A onda, osvežen, počeo bih ponovo da je ubedujem.

ILIJA BI ZNAO¹⁶

Jedna zgodna devojka, studentkinja – nazovimo je za ovu priliku imenom njene bake: Grozdana – dakle, ta zgodna Grozdana je načisto pomahnitala za sredovečnim filozofom, ali nije znala kako to da mu saopšti. Naime, sredovečni filozof – nazovimo ga za ovu priliku imenom njegovog pradede: Ilija – nije uopšte pokazivao da je svestan Grozdaninog prisustva. A i kako bi bio svestan kada je njegov čas – koji je bio deo kursa o „Novoj evropskoj filozofiji“ – počinjao samo deset minuta po završetku Grozdaninog časa o „Upotrebi i zloupotrebi filozofskih ideja o sreći“, tako da čak i kada bi Grozdana uspela da uzme strateški najbolji položaj – na vrhu stepenica koje su vodile na njihov sprat – ipak ne bi imala dovoljno vremena da se probije kroz masu studenata koji su opkoljavali njenog omljenog profesora. Šteta, prava šteta, jer kada bi joj to pošlo za rukom, onda bi, smislila je, napravila jednu fotku sa profesorom i iste večeri je okačila na Fejsbuk. A to bi zapravo uradila samo zbog toga, kako je rekla svojoj najdražoj prijateljici – nazovimo je za ovu priliku imenom njene majke: Marica – da bi stvorila себи mogućnost da ispod te fotografije napiše svoju najomiljeniju tezu o filozofskoj sreći: „Sreća je dolazak, u pojedincu, Subjekta

koji on otkriva da može da postane.“ Marica je dugo piljila u nju i onda rekla da niko neće razumeti šta je htela da kaže. Na to je Grozdana slegla ramenima i rekla: „Svejedno, moj Ilija bi znao.“

p c p.

p c p.
l l j c m

p c p.
l l j c m

p c p.
l l j c m

h h c c h h

h h c c h h .

h h c c h h .

ISPITNO PITANJE¹⁷

Kada neko od studenata vikne: „Dolazi!“, u auditorijumu zavlada tišina. Prekine je jedino nečije piskavo nakašljavanje, potom i ono prestane. Kao da je pokrenuta samim čudom, kvaka na vratima se spusti, potom podigne i u njima se pojavljuje sitna, krhka figura profesora filozofije. On zatvori vrata i polako priđe podijumu na kojem se nalaze pisaći sto, stalak za kompjuter i govornički pult. Dok on vadi razne stvari iz svoje tašne i ređa ih na stolu, prostoriju ispunji tiki žamor. Profesor podigne ruku kao da diriguje orkestrom i žamor prestane. Profesor malo sačeka, ne spuštajući ruku, a onda počne da govori. Ne govori dugo; kaže samo nekoliko rečenica o tome da od njih ne očekuje dugačke odgovore na pitanje koje će im postaviti; jedna stranica, najviše dve, biće dovoljne za njihov odgovor ukoliko imaju šta da kažu, a ako nemaju, neće im biti dovoljno ni tuce stranica, ali on će, upozorio ih je, čitati samo prve dve stranice, odnosno, ponovo ih je upozorio, njihove ocene odnosiće se samo na prve dve stranice u njihovim odgovorima. A pitanje na koje treba da odgovore glasi: „Kako promeniti svet?“ I tek tada profesor spušta ruku.

Istog časa, kao da su samo čekali na to, studenti počinju da šapuću; šapat prerasta prvo u tihu žamor, potom u sve glasniji, u kojem se jasno izdvaja nekoliko muških i ženskih glasova, tako da profesor ponovo podiže ruku da bi sprečio galamu. U novonastaloj tišini on pita u čemu je problem i da li treba nešto da ponovi.

Nije u pitanju nikakav problem, objašnjava jedan muški glas, već je stvar u tome da on i njegova dva prijatelja, kao i dve koleginice koje sede ispred njih, smatraju da ta tema nije zanimljiva, te da nemaju šta da kažu o tome. Oni su, naime, dovoljno srećni u svetu kakav je sada i ne vide nikakav razlog da traže da se on promeni.

Profesor zamišljeno počeše svoju retku bradu i onda kaže da je to u redu: jedino što će oni pisati o tome zašto ne treba menjati svet. Ono što je za njih nemenjanje, za nekog drugog može da bude uvod u veliku promenu.

Posle nekoliko trenutaka šaptavog dogovaranja, onaj isti muški glas kaže da je ta ponuda neprihvatljiva i da oni smatraju da je njihov stav zapravo celoviti odgovor na pitanje postavljeno u naslovu rada u kojem treba da obrazlože kako da se promeni svet. Oni, dakle, ne žele da se svet promeni ni na koji način, već ga vide kao dovršenog. Sati su uloženi, pomislio je profesor, u slaganje kockica koje su formirale taj svet. Napadači, jer njih bez

imalo sumnje možemo nazvati napadačima, bili su odevni u istovetne farmerke i bele majice bez ikakvih oznaka sa prednje strane, a na nogama su nosili cipele od crnog antilopa.

Profesor se, morao je to da prizna, našao u čorsokaku. Ne računajući, svakako, nadu ubrizganu u tu nesretnu sliku sveta u kojoj ništa nije ukazivalo na nešto poznato i koja je mogla da se nalazi bilo gde na kugli zemaljskoj. Uvek su do sada studenti bili spremni i voljni da menjaju svet, da od zgrade parlamenta naprave svojevrsno igralište, da budu realni i traže nemoguće. Izgleda da svet doista nije više ono što je nekada bio i da je moguće doživeti ga kao ispunjenje svih želja, kao zadovoljenje svih potreba, kao trijumf konačnog nad beskonačnim.

Moraće još da razmisli o svemu tome, misli profesor. Na kraju krajeva, pobuna je pobuna, zar ne? I zašto bi neko bio obavezan da piše o nečemu što ga ne zanima? Možda svet doista nije više mesto koje postoji samo zato da bismo ga menjali u nešto drugo? Možda su studenti ipak u pravu? Za svaki slučaj, studentima koji su odbili da pišu upisuje lošu ocenu u indeks, dok ostalima zakazuje novi datum za pisanje rada na sličnu temu. Sakuplja svoje stvari i za to vreme kikoće se u sebi na pomisao kako će ga tada zabezknuto pogledati kada im saopšti novu

temu: „Subjekt kao immanentni izuzetak u razgradnji sveta“. Kada malo bolje razmisli, ni on nije siguran da tačno razume šta to znači.

RED JE PITANJE SREĆE¹⁸

Hajde, pokušaj da kažeš mojoj čerki da je red preduslov sreće, da uredno naslagane knjige na policama takođe otvaraju put prema sreći, te da su lepo poređani ukrasni tanjiri i kristalne čaše za vino u vitrini zapravo prolaz koji vodi u slobodu. Ona, dakle, moja čerka, dakle, ne prihvata ni jedno od tih tumačenja i ostavlja iza sebe još veću gužvu. Iz koje se neće iskobeljati.

SREĆA PROTIV KONAČNOSTI¹⁹

„Ne mogu više da te slušam“, kaže devojka. „Hoćeš da ti ja kažem šta je sreća?“

„Ti ćeš da mi kažeš šta je sreća“, podrugljivo se nasmeje mladić. „Hajde da vidimo i to čudo.“

„Pre svega“, kaže devojka, „sreća nije ono što si ti malopre rekao, odnosno, ne sastoji se u sedenju pored bazena sa čašom omiljenog koktela u ruci.“

„Sa čašom martinija“, prekida je mladić i onda, videvši izraz nesigurnosti na njenom licu, dodaje: „Ne sa bilo kojim koktelom, već samo i jedino sa čašom martinija.“

„Koktel je koktel“, kaže devojka, „nema tu neke bitne razlike.“

„Eto gde ti grešiš“, ponovo je prekida mladić, „kao i većina drugih ljudi, jer ne shvatate da je svaki dobar koktel zapravo jedan izraz savršenstva. Naime, ako se između koktela i osobe koja ga piće uspostavi odnos idealne srodnosti, onda je ta osoba na pravom putu da postane doista srećna i da tako savlada sve klopke koje konačnost stavlja pred nju, te da se tako nađe u sferi beskonačnog, gde martini postaje ravan božanskom nektaru.“

Mladić za trenutak prestane da govori, zatim obliže usne i unese se devojci u lice. „I šta sad?“, pita je. „Da ti naručim martini?“, pita je, „ili, možda, ipak ne?“

„Da“, odgovori devojka.

„Šta?“ pita mladć.

„Ne“, kaže devojka, „ipak, onda, ne.“

U BESKONAČNOM²⁰

„Šta?“, kaže devojka, „Šta si rekao?“

„Šta sam rekao? Tebe bi doista trebalo ponovo poslati u školu. Nisi u stanju da upamtiš najobičniju prosto proširenu rečenicu.“

Devojka čuti, ne odgovara. Dva puta joj udahnuti vazduh puni usnu duplju i ona traži spas među nagomilanim automobilima na univerzitetskom parkingu. Onda obara pogled i kaže: „Ne moraš da budeš tako okrutan prema meni.“

„Okrutan“, kaže muškarac, „prema tebi? Kako tako nešto uopšte može da ti padne na pamet? Pa, ja samo pokušavam da utvrdim kako reči, kako jezik koji govori istinu utiče na onoga ko ga prima, odnosno, pitajući tebe ja pitam sebe koje reči, koje rečenice, ako ti je tako lakše da razumeš, omogućavaju nesmetan prenos jedne istine od jednog do drugog subjekta. Da li ti je sada to jasno ili, bar, jasnije?“

„Ne volim kada me nazivaš subjektom“, kaže devojka. Glas joj iznenada postaje lepljiv od tuge. „Ja nisam

subjekt“, nastavlja ona. „Ja sam ja, ja imam svoje ime i prezime i nisam statistički podatak sa neke informativne tabele.“

„Ti doista ne znaš šta govorиш“, nastavlja muškarac da se brani, onda malo začuti, pa nastavi: „Sve što želim jeste da utvrdim našu istinitost u stvarnosti koja nas okružuje, odnosno, tačnije rečeno, da utvrdim kako naša konačnost izlazi na kraj sa beskonačnošću, te tako da pokušam da dam odgovor na jedno od krunkih pitanja koje muči filozofiju: kako – i da li je uopšte moguće – danas predstaviti dijalektiku konačnog i beskonačnog.“

Devojka se naglo okrene prema njemu i unese mu se u lice. „Dijalektika, trt-mrt... Lako je tebi da daviš o tome ovde, na parkingu, a volela bih da te vidim, odnosno, čujem kako pričaš o tome dok ležimo u krevetu i pokušavamo da razrešimo dijalektiku tvog krajnje konačnog penisa i beskonačnosti moje vagine.“ Devojka začuti i drhtavim prstima skloni pramen kose s lica.

Muškarac ne odgovara.

Devojka se tiho nakašlje i šapne, kao da se obraća себи:
„Lepo su mi govorili ...“

Muškarac plane. „Šta su ti govorili? Ko ti je šta rekao? I zašto uvek za sve optužuješ druge?“

„Uvek sam mislila“, kaže devojka, „da su filozofi mirni ljudi... A, u stvari, isti ste kao ostali. Dovoljno je da se setim one priče o tome kako je Vitgenštajn nasruuo žarečem na kolegu samo zato što se ovaj nije slagao s njim.“

„Govoriš gluposti“, odgovara muškarac, „pa i filozofi su samo ljudi.“

„Stvarno? A ja sam mislila“, kaže devojka, „da su oni neka nadnaravna bića.“

„Sad je dosta“, kaže muškarac, „samo uzalud trošimo reči. Idem da platim za parking, a onda u okviru tako određenog konačnog vremena možda ćemo lakše shvatiti smisao beskonačnih istina.“

Muškarac užurbano korača do automata za naplatu korišćenja parkinga. Dok novac čangrlja u automatu, učini mu se da čuje da ga devojka doziva, ali kada se okreće, ne uspeva nigde da je vidi.

GOSPOĐICA B. I SREĆA²¹

Gospodica B. je mogla satima, kao navijena, da priča o sreći, ali za to joj se odavno nije ukazala pogodna prilika. Čak ni sada, dok joj je koleginica iz škole predstavljala mladog zamenika koji će predavati umesto nje dok koleginica bude održavala trudnoću. Mladi kolega se očigledno trudio da zapamti sve što mu je zapenušana koleginica želeta da saopšti, ali gospodica B. je bila sigurna da u tonu njegovog glasa prepoznaće dosadu i nezainteresovanost. Pomislila je kako bi bilo dobro da tog istog časa pozove mladog kolegu na kafu u obližnjem kafiću. Tamo bi počeli da vode razgovor, suzdržan u prvi mah, ali kasnije sve življi i kočoperniji jer su oboje pokušavali da prikriju ono što je gospodica B. slutila celim svojim bićem. Nai-me, ona je znala, ona je bila potpuno sigurna, da mladi kolega upravo razmišlja o njenom nagom telu, razmišlja o njemu kao o nekom jelu iznetom na njegovu trpezu, ne u nekom užasavajućem smislu iz horor filmova već naprosto kao jedan fini dodatak ishrani, pun proteina i raznih drugih lepih stvari. O, baš je umela da bude surova i zla ta gospodica B. Ali ne treba joj to uzimati za greh; ona je samo odavno znala da sreća ima više lica i da predstavlja stanje koje treba najduže tražiti u životu. Čitala je ona

mnoge filozofske članke o tome šta je sreća. I mogla je ovako, napamet, da navede definicije sreće iz dela Baruha Spinoze, Platona, Sjerena Kjerkegora i drugih mislilaca. Ali nekako nijedna od njih nije našla utočište u njenom umu. Volela je one tumače koji su sreću povezivali sa večnošću, kao upad svesti u neminovnu konačnost svega postojećeg. U stvari, ona nije bila sigurna šta želi da kaže; mogla je međutim lepo da zamisli sebe i mladog kolegu kako na njenom trosedu uživaju u baklavama i bozi iz obližnje poslastičarnice. Svaka filozofija se gasila pred složenom strukturom kora za baklavu. Tu, jednostavno govoreći, nije bilo drugog izbora. Ako je red na baklavu, onda krempite ne dolaze u obzir. Sve u svemu, ništa se ne može bez poštovanja reda. Međutim, ništa – i to treba reći – ne dolazi samo od sebe. Svaka sreća je, u izvesnom smislu, dobijena po sili htenja.

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

J j c M l l' f f' C C S S

R R S S T T U U L L

R S S T T U U T T

R S S T T U U V V

R S S T T U U V V Y

R S S T T U U V V Y

R S S T T U U V V Y

R S S T T U U V V Y

R S S T T U U V V Y

P R e f f e c t

P R e f f e c t

Page

Page

AUTOR: David Albahari

NASLOV: 21 priča o sreći

IZDAVAČI:

Kulturtreger

Martićeva 14d

HR-10000 Zagreb

TELEFON: +385 [0]1 4616 124

FAX: +385 [0]1 4616 123

E-MAIL: info@booksa.hr

URL: <http://www.booksa.hr>

Multimedijalni institut

Preradovićeva 18

HR-10000 Zagreb

TELEFON: +385 [0]1 48 56 400

FAX: +385 [0]1 48 55 729

E-MAIL: mi2@mi2.hr

URL: <http://www.mi2.hr>

BIBLIOTEKA: Prijatelji

UREDNICI: Miljenka Buljević & Petar Milat

LEKTURA I REDAKTURA: Dušica Parezanović, Ivana Pejić

OBLIKOVANJE: Škart

PISMA: Adobe Garamond Pro i Akkurat Pro

PAPIR: Munken Lynx

TISAK: Kerschoffset

NAKLADA: 500

Zagreb, ožujak 2017.

Publikacija je objavljena u okviru projekta "Prošireni estetički odgoj", suradničkog projekta Berliner Gazette, Kontrapunkta, kuda.org, Kulturpunkta i Multimedijalnog instituta, a sufinancirana sredstvima programa Europske Unije Kreativna Europa.

Cjelokupan projekt je financiran podrškom programa Kreativna Europa Europske Unije, kao i podrškom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Ureda za udruge Vlade RH i Grada Zagreba.

Izneseni stavovi su stavovi autora i ne predstavljaju službeni stav Europske komisije.

21 TEZA O SREĆI

- 1 **Sreća je nepogrešivi znak svakog pristupa istinama**
- 2 **Blaženstvo nije nagrada vrlini, nego je sama vrlina**
- 3 **Sreća je afirmativno iskustvo jednog obustavljanja konačnosti**
- 4 **Sreća je afekt pravog života**
- 5 **Realna sreća je subjektivna figura Otvorenog**
- 6 **Realna sreća je afekt demokratije**
- 7 **Realna sreća je uživanje u novim formama života**
- 8 **Svaka realna sreća pretpostavlja oslobađanje vremena**
- 9 **Postoji sreća samo za onaj deo pojedinca koji pristane da postane subjekt**
- 10 **Hodati pod komandom jedne prave ideje upućuje nas ka sreći**
- 11 **Svaka realna sreća se odigrava u jednom slučajnom susretu, ne postoji nikakva nužnost da se bude srećan**
- 12 **Određena doza očajanja je uslov realne sreće**
- 13 **A afekat učinka subjekta, bio on politički entuzijazam, naučno blaženstvo, estetsko zadovoljstvo ili ljubavna radost, uvek je ono što, nezavisno od svakog zadovoljavanja potreba, zaslужuje ime „sreća“**
- 14 **Sreća je uvek uživanje u nemogućem**
- 15 **Svaka realna sreća je vernost**
- 16 **Sreća je dolazak, u pojedincu, Subjekta koji on otkriva da može da postane**
- 17 **Sreća je afekt Subjekta kao immanentnog izuzetka**
- 18 **Istinska suština slobode, suštinski uslov realne sreće, jeste disciplina**
- 19 **Svaka sreća je pobeda protiv konačnosti**
- 20 **Svaka sreća je konačno uživanje u beskonačnom**
- 21 **Svaka sreća je, u izvesnom smislu, dobijena po sili htenja**

- 1a. Sklopiti oči pred (kravim) mrljama istorije, zameniti ih maštarjom o užitku šetanja drugim putem, metafizičkim, koji vodi ka plato(n)u i besprekornom pogledu na grad kao čistu formu? Ili. Trenutak sreće je znak da je istina u gradu, mesto mogućih susreta; do nje se dolazi nekim od brojnih stepeništa, u sumrak, "dok su posvuda oko njega lajali psi".
- 1b. Sreća nije trenutak, nije varnica "beskrajne sreće", već proces, rad, ulaganje u proceduru (neke) istine; nije negacija fizike, istorije, nije maštarija o savršenoj mrežici za komarce, već dosledno promišljanje istina na koje ukazuju događaji i susreti.
- 2a. Sreća igrača je u istrajnosti i posvećenosti igri: ako je Messi umetnik, to je njegova istina. Blaženstvo (*Spinozin beatitudo*) je u samoj igri, ne u postignutom golu; gol je u domenu zadovoljstva.
- 2b. Metafizika stvarne sreće, međutim, zahteva složen teorijski aparat. U *Logikama svetova*, Messijev genije bio bi opisan kao genije transcendentalnog faktora. Verovatno iz tog razloga brazilski reprezentativac Socrates Brasileiro Sampaio de Souza Vieira de Oliveira – ukratko, Socrates – kao da je doktorirao filozofiju, umesto medicine.
- 3a. Heidegger u seoskim cipelama koje je Van Gogh kupio na buvljaku vidi antimetafiziku tla, Shapiro čita bukvicu Heideggera, a Derrida plete o pertlama, bere kožu na šiljak i, rečju, glanca.
- 3b. Metafizika stvarne sreće (u konačnom vremenu) jeste proces koji konačnom biću dopušta da (u konačnom vremenu) svesno i aktivno učestvuje u beskonačnom procesu istine te da na taj način (koji tek treba teorijski pojasniti, u najavljenoj novoj knjizi) iskusi beskonačnost (obustavljući konačnost, u konačnom vremenu).
- 4a. "Za sreću je potrebno dvoje".
- 4b. Afekt ljubavne radosti je proces istraživanja istine susreta koji od dva elementa može (ali ne mora) da sačini nesvodivo dvojstvo: "intimno iskustvo razlike i njezine magične moći kada se prolazi kroz svijet izbavljen od samoće". Dijalektički, je li, gledano.
- 5a. Redovna stolica kao antimetafizička figura *dovoljne* sreće.
- 5b. Izgleda da za sreću ipak nije potrebno dvoje? (Sumnje, nedoumice...)
- 6a. Njena nesreća je misterija: zašto je nesrećna?
- 6b. Njena žudnja je revolucionarna, žudnja za demokratskim deljenjem smisla. Majice se dobro prodaju, ali tržište se ne može poistovetiti sa demokratijom.
- 7a. "Svaki postmodernista je u stvari srećan čovek." U stvari.
- 7b. Uzimajući u obzir stav 5a, iz 7a ne sledi da svaki postmodernista ima redovnu stolicu.
- 8a. Njena ideja slobode: nesputana potrošnja kulturne robe.
- 8b. Njegova ideja ljubavi: "Postani kao ja, i prihvatiču tvoju razliku".
- 9a. Fragmentarnost: "mogu nekog da volim samo jednim delom *svoga* subjekta; ostatak, ostali delovi, žive nekim svojim životom i nimalo ne mare za taj zaljubljeni deo koji zavija kao mačka koja se pari."
- 9b.
  1. Subjekat nije svojina pojedinca koji vlada ili ne vlada delovima "svoga" subjekta. Subjekat je proces istraživanja istine. Pojedinac može da se uloži u takav proces ili više takvih procesa, i stoga može biti deo različitih subjekata, subjekat ljubavi i subjekat umetnosti.
  2. Ponekad dolazi do kratkog spoja, kao u priči Davida Fostera Wallacea u kojoj junak svršava urlajući: "Pobeda snaga demokratske slobode! POBEDA...!"
- 10a. Probišveti su sableli Filipa dok je hodao pod imperativom ideje; našao se na asfaltu, izvrnut na leđa kao kafkijanski kukac. Nemoć ideje, nemoć filozofije, te starice na umoru?
- 10b. Ne. Filip nije buba, mada se na trenutak tako osetio. Nije ostao da leži tamo gde ga je pisac napustio uz predskazanju da je nastavak priče ispunjen potpuno nepotrebnim nasiljem. Ne. Filip je čitao Becketta: "You must go on. I can't go on. I'll go on." Ustao je i nastavio da hoda pod imperativom prave ideje. Da.
- 11a. Brbljanje, prepirkica, buka nesrećnih atoma. Devojčica zna da treba da zna koje puteve treba izbegavati. To je potrebno, ali nije dovoljno.
- 11b. Ne postoji nikakva nužnost da se bude srećan. Sreća je utemeljena u slučajnosti, u prilici koja čini mogućom odluku da istrajemo u istraživanju neke istine. Drugim rečima, "sava ko je kovač svoje sreće" nije istina: ne dobije svako priliku.

PRIČAJ
MI O
SREĆI

Vladimir Tasić

Alain Badiou

21
**TEZA O
SREĆI**

**PRIČAJ
MIJE
SREĆI**

Vladimir Tasić

